

lájának, tehát ennek a kiállításnak más persze a veleje és története. A Robert-rel kezdődő, Giacomettiel záródó tárlat háromszáz alkotása ritka műtörténeti sorozattá áll össze. Nyilván több ez egyszerű recepciótörténetnél, hisz egyebek közt arról is árulkozik, hogy magának a recepció fogalmának melyek voltak történeti szakaszai.

Kiállítások szokott pedagógiájával a rendezők ezúttal is tartottak olyan rendet, mely a tanuló figyelmet eligazítja a művészi figyelem változásaiban. Tizenkét nagyobb részre tagolták a bemutatott anyagot: a kétszáz évvel ezelőtti másolómunka bemutatásával kezdtek, a vázlatfüzetekkel folytatták, majd azzal, hogy mikor s miként másolták Poussint, Tizianót, a velenceiek sokaságát, hogyan készített másolatot Delacroix, s hogyan másolták Delacroix-t, másolóként miféle volt Degas, s végül mely módokon rugaszkodott el a másolt mesterek műveitől a huszadik század. A tárlatnak ebből a leltárából is kitetszik, hogy a nagy másolók közt voltak kivételesen szorgalmasak, Delacroix-tól Picassóig, ráadás érdekességként olyasféle melázásokhoz adva alkalmat, hogy fejedelmi becsvágyúak hogyan fordultak hasonlóképp ambiciózus meg rebellis elődhöz, Delacroix Rubenshez, Picasso és Guttuso Delacroix-hoz. S kitetszhet az is, hogy a másoltak közt is akadnak olyanok, amelyeket és akiket kiváltképp sokan és sokféleképpen másoltak. Természetesen kínálkozott hát tárlatzárónak a különterem a Mona Lisa-másolatokkal, ideértve a tekintélyt csak látszólag tépázó szürrealista finctorokat, majd a tisztelgő műveknek, hommage-oknak a kisebb gyűjteménye, hol összeszemosódik másolat, változat és hódolat. A Louvre kiállításának utolsó darabja így lett egy kis bronzszobor, Giacomettié, kinek előbb vázlatfüzetei már mutatták, hogy mennyire hatottak rá az óegyiptomi vonalak, azazhogy saját vonalaihoz miként talált rá ezekre a szálkásan ágaskodó régi vonalakra.

A tárlat utolsó darabja, a Giacometti-szobor mind e vázlatok után készült, azután, hogy Giacometti, a másolók egyike, megtanulta az egyiptomi művészetet, s így ezzel a bronzsal a régi írrok közismert mására visszautalhatott. Hiszen nemcsak az ráutalás, „hasonlat csupán”, ami halandó, hanem az is, ami kopírozott reményeink szerint halhatatlan. S ami valamiképp szintén másolatból lett.

ISTENEM, Ó, A DAL, A DAL...!

Már csak mosolygok, hogyan környékez engem, s nem is hiába, „a” dal. Nem elég, hogy Szép Ernőtől lassan már régesnek nevezhetően tudom némi csinját, már ahogy izlelni bírja a fül meg a ráhalló járatos szív; nem, az se, hogy nyaramat-özömet telekiabálja Linda Perry barát-nénk, a kis móka fejfedős énekesnő a bandájával, esendő zsenialitást a megszállottsággal párosít, de igazán úgy, hogy Ernő

urunk is valami kedvét lelné a látványában s produkciójában, nemcsak a magam áhitóbban lelkesedő állaga; nem is, hogy Burns és Petőfi egyképp vonz, csak annyi különbséggel, hogy az alföld tájra indulni nem szándékom, Ayrbe, a skóciai bárd szülőföldjére meg örökké csak készülni fogok; s az is hagyján, hogy svájci pszichiatérnél, aztán a Sylvia Plathról író Al-vareznél is a dal magasztalására bukka-

nok; hogy Bécsben kevés híja kabarés daloskönyvet (nem) veszek; hogy a Hyde Parkot járva, lóneveket emlézve-latolva, egy bizonyos Clyde Goddess és a vele kapcsolatos históriám ihlet Szpéror madaram emlékével, Aliz madaram gondolatával kis versciklusra; mindez nem elég – hát még itt van ez is. Csak mert a szóismétlést kerülni próbálok, nem írom le, kitől kicsoda; de a publikációból úgyis kiderül.

Szép Ernőért, én ezt sokszor mondtam már, semmit se sikerült tennem úgy, hogy azt ne ő maga tette volna, s ne én jártam volna haszonra jól; amit pirulást restellek is, hát ehhez a fehér szín vígságát és a fekete komolyságát teszem, s mint efféle zsoké vagy festményalak egy dobon, mondom: tessék, itt az új kis-örvendés. Csöpp dolog s nagy jelentőség ez a már említett testi résznek, a szívnek; vagy inkább légi másának, mely is, persze, mi? Szeretném szívem légi másába átlufiztatni csak, amit én kiolvastam e darabokból itt, hadd maradjon minden elsődleg a helyén, bele ugyan én ne zavarjak. (No, hát a jó mentség érdeme legalább enyém.) A cicázó vízbe, mely közben vér, bűn és gyász. Ő, hát egyszer majd az említett színekkel megpróbálok kis katarzist tenni ennek. Hanem a cipővel előjön eme farkák egyike, s megnyugtat engem, oda-pötyöntödvé. Gesztenye és bodza integet az én morphine-omnak és chocolate-omnak (egy Sylvia Platht idéző ír költő nő szövegéből, melyet is a Perryke énekel), és Petőfi dolgában is rendezem nyitott gallérom, lehúzogatom iskolásnak érzett zekeujjam. Olyan itt a hangvétel. Kafkát idézi az ajtók csapása. Magamat hadd idézzem: Szép Ernő a maga vívmányaival Kafkának, Wittgensteinnek, a korai Eliotnak volt időbeli és géniuszsági társa. De hát ez kutyák ugatozása, ha én ezt mondogatom. Hiszemre – akár ha hozomra lenne. Pedig a hozás megtörtént. Itt van

minden. S gyűlik hozzá, tessék, kedveskedve nekünk, rejtek egészítés. Falevél forgatásához hadd térek vissza inkább.

Nem terjedelem miatt, hanem mert a terjedelem sokszor arra jó, hogy sokféle férjen belé, egész variety ez a hóért szóló könyörgés. Beh egyetértek sok minde-nével! De nagyon rá van hangolva arra a hullámhegy-völgy világra, melyet áldva és hálával próbálok, minél jobban határig fogyva benne, de a dal teltségét a szí-
vemben gyurkálva, dajkolgatva; mondom, melyet próbálok. Feljöttem valami messziből, hol elveszni is lehetett volna – talán az így-úgy Hatót az Ernő úr is kicsit megráncigálta a hosszú köpenye szegély-
lyinél, hagyna még meg engem. Nem önzésből tett ő így; tudja-e vajon, mint könnyezem érte boldogan vigyorogva most is, inasa a csavargásban legalább, helyette is még elmászkálva így-úgy, dalokat hallgatva? Bizony, abba az Ayrbe is el, ha!, érette mennék – remélem, rábök nekem egy jó fogadóra hozzája.

Az áhítóaszt, az már bizonyos, sehogy nem bírja hagyni, ő, hogy lankadna. Tűnődve rég mással foglalkozik, talán a Szpérorral, Samummal, Éliásommal barátkoznak – de csak a kifordult ottani zsebéből lehulló morzsát is összeszedem én, írógépkoptató. Hajnalidőn, nézve a Dunát szemközt, felette a hirtelen kibukkanó csillagocskát, aki...

De hát hagyjuk ezt nyugodni az ő jegyében.

Megvirrad. Átnézem kéziratom betűhibára.

Induljon józan útján.

A kis spektakulumnak vége. Itt.

A folyóirat lapjain épp most csapódik szét az örök függöny. Megcsomózom, egy szegre elégedetten odakanyarítom zsinórját. Alszom nappali álmom, megint egy kicsit nyugton. Mintha ebben a világban élnek.

Tandori Dezső